CHRISTOlogisch

STUDIE A STUDIJNÍ POMŮCKY

Je Ježíš Otec?

Trojice, modalismus a osobní preexistence Syna

JEŽÍŠ A TROJICE

Biblicky přemýšlet a vstupovat do rozhovoru

www.christologisch.de

Je Ježíš Otec?

Trojice, modalismus a osobní preexistence Syna

VLASTNÍ PŘEDMĚT SPORU

Vlastní sporná otázka nezní pouze „Je Ježíš Bůh?“, nýbrž: Kdo je tento Ježíš ve vztahu k Otci — a odkdy tento vztah existuje?

Diskuse se točí kolem otázky, která dalece přesahuje jednotlivé biblické verše: Jak může Bible současně učit, že existuje jen jeden Bůh, že Otec je Bůh, že Syn je Bůh — a přesto Otce a Syna od sebe rozlišovat?

Střetávají se přitom dva zásadně odlišné vysvětlující modely. Jeden postoj chápe Otce a Syna především jako různé projevy či způsoby existence téhož božského já, přičemž synovství je spojováno zvláště s vtělením. Trojiční postoj naproti tomu tvrdí: Syn je již před svým vtělením osobně odlišen od Otce, a přesto je s ním soupodstatný.

Poznámka k překladu: Úplný český překlad dodaného německého zdroje. Biblické citace jsou přeloženy ze znění tohoto zdroje, nikoli doslovně převzaty z oficiálního českého překladu Bible. Výpovědi o diskusi reprodukují původní popis; neproběhla samostatná teologická revize.

Obsah na první pohled

Část	Téma
I	Východisko: soud, předání a osobní vztah
II	Osoba a podstata: otázka „dvou já“ a Trojice
III	Vtělení: jedna osoba, dvě přirozenosti, modlitba a vůle
IV	Preexistence: Jan 17, Jan 1 a Židům 1
V	Sláva, soud a předání v dějinách spásy
VI	Metodika, celkový argument a vlastní dělicí čára

ČÁST I

Východisko: soud a vztahový jazyk. Jan 5, 1. Petrův 1 a otázka, co předpokládá „předání“.

1. Východisko: soudí Otec — nebo soudí pouze Syn?

Jan 5 a 1. Petrův 1

Na počátku stojí zdánlivé napětí mezi dvěma biblickými výpověďmi.

> Otec nikoho nesoudí, ale všechen soud předal Synovi.

Naproti tomu 1. Petrův 1,17 mluví o tom, koho věřící vzývají jako Otce a kdo „soudí bez ohledu na osobu“. Právě na tomto místě začíná diskuse: Jak mohou být obě výpovědi současně pravdivé?

Možný ukvapený závěr by zněl:

- Jan 5: Otec nesoudí.
- 1. Petrův 1: Otec soudí.
- Bible si tedy protiřečí.

Trojiční odpověď však vychází z jiné roviny.

Jednání skrze pověřence

Myšlenka zní: Otce lze označit za toho, kdo soudí, ačkoli konkrétní soud vykonává Syn, protože Otec tuto autoritu předal Synovi.

V biblickém způsobu vyjadřování to není neobvyklý vzorec. Jednání lze připisovat Bohu, přestože jsou vykonávána prostředkem, pověřencem nebo druhotnou příčinou.

V diskusi se k tomu mimo jiné odkazuje na Davidovo sčítání lidu: jedna biblická zpráva připisuje podnět Bohu, druhá satanovi. Myšlenka nespočívá v tom, že by byli totožní, nýbrž v možnosti rozlišit svrchované zapříčinění či dopuštění od bezprostředního vykonání.

Tentýž princip se používá na stvoření a soud:

- Otce lze nazývat Stvořitelem.
- Přesto se říká, že všechno bylo stvořeno skrze Syna.
- Otce lze nazývat Soudcem.
- Přesto je soud předán Synovi.

ROVINA JEDNÁNÍ

Otázkou není pouze kdo jedná, nýbrž na jaké rovině a skrze koho se jednání uskutečňuje.

2. Hlubší problém: jestliže je Otec Syn, komu předává soud?

V tomto bodě se diskuse posouvá. Rozhodující otázka již nezní pouze: Kdo soudí? Nýbrž: Jak může jedna osoba něco předat druhé, jsou-li obě touž osobou?

Jan 5 nepopisuje pouze Boží jednání skrze lidskou přirozenost. Jazyk obsahuje vztahovou strukturu:

- Někdo předává.
- Někdo přijímá.
- Otec předává.
- Syn přijímá.

> **OTÁZKA VZTAHU**
> Kdyby Otec a Syn skutečně byli touž osobou, proč se vůbec říká, že Otec Synovi soud „předal“?

Modalistická odpověď zní přibližně takto: Jediný Bůh se stal tělem. Jako Bůh má od věčnosti veškerou moc; jako pravý člověk tuto moc či soud přijímá ve svém lidském způsobu existence.

Tím se uznává skutečné rozlišení Kristova božství a lidství. Právě zde však vzniká další problém.

> **ČÁST II**
> Osoba a podstata. Otázka dvou já a logická forma trojiční výpovědi.

3. Otázka „dvou já“

Tato část patří k filozoficky a logicky nejzajímavějším oddílům celé diskuse. Otázka je záměrně formulována velmi jednoduše: Je Otec „já“? Odpověď zní ano.

Potom následuje druhá otázka: Je Syn totéž „já“ jako Otec, nebo jiné „já“? Odpověď partnerky v rozhovoru nakonec smyslem zní: Jako člověk má Syn vlastní já. Z toho se v rozhovoru vyvozuje:

- Otec je já.
- Syn je já.
- Synovo já není totožné s Otcovým já.
- Existuje tedy osobní odlišnost.

Identita není libovolná

Je-li A totožné s B, platí A = B. Je-li však A jiný osobní subjekt než B, pak právě neplatí A = B.

> **OSOBNÍ ODLIŠNOST**
> Je-li Otec osobní „já“ a Syn také osobní „já“ a lze-li obě „já“ od sebe odlišit, potom Otec a Syn nejsou touž osobou.

To ještě automaticky neznamená, že existují dva bohové. Právě v tomto místě nastupuje trojiční rozlišení osoby a podstaty.

4. Jeden Bůh — ale ne pouze jedna osoba

Trojiční postoj se snaží současně zachovat dva biblické údaje.

Zaprvé: existuje jen jeden Bůh

Ne tři bohové, ne tři na sobě nezávislé božské bytosti.

Zadruhé: Otec a Syn jsou osobně rozlišeni

- Syn mluví k Otci.

- Otec posílá Syna.
- Otec miluje Syna.
- Syn miluje Otce.
- Otec dává Synovi.
- Syn přijímá od Otce.
- Syn oslavuje Otce.
- Otec oslavuje Syna.

Řešení proto nespočívá v opuštění jedné z těchto dvou skupin výpovědí. Trojiční teze naopak zní:

> **JEDNOTA A ODLIŠNOST**
> Bůh je jeden vzhledem ke své podstatě a trojí vzhledem k osobnímu rozlišení.

Diskuse to popisuje klasickým rozlišením Božího „co“ a „kdo“:

- Co je Bůh? Jediná božská podstata.
- Kdo je Bůh? Otec, Syn a Duch svatý.

Otec a Syn tedy nejsou dvě různé božské bytosti. Nemají každý vlastní, od druhého oddělené božství. Jsou naopak osobně rozlišitelní, zatímco mají účast na jediné božské podstatě či vlastní tuto jedinou nedělitelnou božskou podstatu.

> **TROJIČNÍ TVRZENÍ**
> Trojice neznamená: tři osoby jsou jedna osoba. Trojice znamená: tři osoby jsou jeden Bůh.

Zdánlivý logický rozpor vzniká jen tehdy, pokud se „jedna“ a „tři“ vztahují na totéž hledisko. Nauka však tvrdí právě:

- Jeden vzhledem k podstatě.
- Tři vzhledem k osobám.

Tvrzení tedy nezní 1 = 3, nýbrž jedna podstata — tři osobní rozlišení.

> **ČÁST III**
> Vtělení a modlitba. Jedna osoba, dvě přirozenosti — a proč se Ježíš modlí k Otci.

5. Vtělení: co přesně se děje se Synem?

Diskuse následně přechází do christologie. Když se věčný Syn stává člověkem, vyvstává otázka: Vzniká tím druhá osoba? Klasická trojiční odpověď zní ne.

Syn zůstává touž osobou, přijímá však skutečnou lidskou přirozenost.

Jedna osoba — dvě přirozenosti

Před vtělením má Syn božskou přirozenost. Vtělením nepřestává být Bohem, nýbrž navíc přijímá lidské bytí.

Proto lze o Ježíšovi vypovídat to, co je pravdivé pouze na základě jeho lidství:

- Roste.
- Učí se.

- Pohybuje se v prostoru a čase.
- Trpí.
- Umírá.

Jiné výpovědi se týkají jeho božství:

- Preexistence.
- Božská sláva.
- Účast na stvoření.
- Božská moc.

V diskusi se to popisuje tak, že Kristus jako jedna osoba má různé způsoby poznávání — božský a lidský — přičemž se výslovně trvá na tom, že jde přesto o jednu osobu.

Pro celkový argument je to důležité. Zde totiž leží rozdíl mezi dvěma modely.

Model A

Božské já se stává člověkem, a tím vzniká v jistém smyslu další lidské já.

Model B

Již existující božská osoba — Syn — přijímá lidskou přirozenost.

> **OSOBNÍ SUBJEKT**
> Ve druhém modelu zůstává osobním subjektem po celou dobu Syn.

6. Proč se Ježíš modlí k Otci?

Jedna z přirozeně navazujících otázek zní: Jestliže je Ježíš Bůh, proč se vůbec modlí? Nebo ještě vyhroceněji: Kdyby Syn byl jen jiným projevem Otce, ke komu mluví?

Věčný vztah Otce a Syna

Otec a Syn nejsou ve vztahu až od Betléma. Syn se tedy nestal Otcovým protějškem teprve vtělením. Mezi Otcem a Synem již před vtělením existuje osobní společenství.

Vtělení mění způsob tohoto vztahu

Jako člověk nyní Syn navíc žije ve skutečně lidském způsobu existence. Modlí se. Poslouchá. Důvěřuje. Říká:

> Ne má vůle, nýbrž tvá vůle.

Tyto výpovědi nemusí znamenat, že by byl Ježíš méně božský. Ukazují naopak, že jeho lidství není iluze.

V diskusi se poukazuje na to, že Syn jako člověk skutečně žije v lidských podmínkách a v tomto lidském bytí komunikuje s Otcem.

> **JEŽÍŠOVY MODLITBY**
> V trojičním modelu nejsou Ježíšovy modlitby rozhovorem Boha se sebou samým, nýbrž komunikací vtěleného Syna s Otcem.

ČÁST IV
Osobní preexistence Syna. Jan 17, Jan 1 a Židům 1 jako klíčové texty.

7. Vlastní bod obratu: existoval Syn již před Betlémem?

Tím dospíváme k ústřední otázce celé diskuse. Obě strany se shodují v pozoruhodně mnoha bodech:

- Ježíš je pravý člověk.
- Ježíš je pravý Bůh.
- Ježíš v nějakém smyslu existoval před svým narozením.
- Bůh je jeden.
- Po vtělení lze Otce a Syna rozlišovat.

Rozhodující dělicí čára zní:

DĚLICÍ ČÁRA
Byl Syn již před vtělením jako Syn osobně odlišen od Otce?

Modalistický postoj v rozhovoru přijímá Ježíšovu preexistenci jako Boha, ztotožňuje však tohoto preexistujícího Boha s Otcem. Trojiční postoj naproti tomu tvrdí: Ten, který se stal člověkem, byl již dříve jako Syn či Slovo osobně u Otce.

Právě proto se další průběh soustřeďuje na několik klíčových textů.

8. Jan 17,5: „Sláva, kterou jsem měl u tebe“

Jan 17,5 hraje v diskusi klíčovou úlohu. Ježíš mluví k Otci o slávě, „kterou jsem měl u tebe před založením světa“.

Argumentační význam spočívá zvláště v osobních zájmenech. Existuje:

- Já.
- Ty.
- Vztah: Já jsem byl u tebe.

V diskusi se proto zdůrazňuje: Ježíš smyslem neříká „Sláva, kterou jsem měl, když jsem byl tebou“, nýbrž „kterou jsem měl u tebe“.

Argument tedy zní:

- Mluvčím je Syn.
- Osloveným je Otec.
- Syn se popisuje jako ten, který je u Otce.
- Tento vztah je umístěn před založení světa.
- Osobní odlišnost tedy neexistuje teprve od vtělení.

Text tedy nemá dokazovat pouze preexistenci. Tu může přijímat i modalistický postoj. Rozhodující otázka zní: Jaký druh preexistence text popisuje?

> **TROJIČNÍ ČTENÍ**
> Trojiční čtení zde vidí preexistenci osobního Otcova protějšku.

9. Jan 17,24: láska před založením světa

Ještě zřetelnější je tato myšlenka o několik veršů později. Ježíš říká Otci:

> Miloval jsi mě před založením světa.

I zde existuje vztahová struktura:

- Někdo miluje.
- Někdo je milován.
- Otec a Syn jsou ve vzájemném vztahu.
- Tento vztah existuje před založením světa.

To je důležité, protože láska je vztahová. Jestliže Otec miloval Syna před založením světa, musí být vysvětleno, kdo byl milovaným.

Modalistická odpověď v rozhovoru to spojuje s věčným Božím záměrem: Bůh mohl budoucího Syna člověka milovat již před jeho skutečným vtělením, podobně jako věřící mohou být vyvoleni před založením světa.

Trojiční protipozice však pokládá bezprostřední kontext za závažnější: Ježíš mluví jako „já“ k „ty“ a spojuje vztah se slávou, kterou měl u Otce. Jan 17,5 a 17,24 se proto čtou společně:

- Byl jsem u tebe.
- Měl jsem u tebe slávu.
- Miloval jsi mě.
- To se stalo před založením světa.

> **SKUTEČNÝ OSOBNÍ VZTAH**
> Čím silněji jsou tyto výpovědi chápány jako skutečný osobní vztah, tím obtížnější je vysvětlení vztahující se výhradně k budoucímu vtělení.

10. Jan 1,1: Slovo bylo u Boha — a bylo Bůh

Dalším klíčovým textem je Jan 1. Známá struktura zní:

- Na počátku bylo Slovo.
- Slovo bylo u Boha.
- Slovo bylo Bůh.

Právě tato kombinace je pro trojiční argumentaci rozhodující.

„U Boha“

Formulace odlišuje Slovo od toho, u koho je. Slovo má vztah k Bohu. Je u něho.

„Bylo Bůh“

Současně není Slovo popsáno jako stvořená bytost či pouhý nástroj. Přisuzuje se mu božská kvalita či božská podstata.

> **ODLIŠNOST A BOŽSTVÍ**
> Slovo je odlišeno od Otce a současně označeno za božské podstaty.

Znovu tak vzniká stejná struktura: rozlišení bez oddělení. Slovo není Otec jako osoba. Slovo je však přesto Bůh.

11. Proč je Jan 1,14 rozhodující

Jan 1,14 potom přidává další informaci: Slovo se stalo tělem. Tato výpověď je důležitá pro oba postoje. Otázka zní: Kdo se stal tělem?

Podle trojičního čtení: Ten, který již byl na počátku, byl u Boha a byl Bůh. Osoba, která se stává člověkem, tedy nevzniká teprve vtělením. Vtělení se týká již existující osoby.

> **BETLÉM**
> V Betlémě nezačíná existovat osoba Syna — začíná tam jeho lidská přirozenost.

Vtělení se tak stává přijetím něčeho navíc, nikoli vznikem nového božsko-lidského subjektu.

12. Jan 1,18 a monogenes

Následně se diskuse soustřeďuje na Jana 1,18 a výraz monogenes. V rozhovoru se uvádějí dva možné významové směry:

- Jediný narozený / jednorozený.
- Jedinečný / jediný svého druhu.

Vlastní argumentace však nezávisí pouze na překladu tohoto jediného slova. Rozhodující je opět vztah: Syn je popsán v Otcově náruči.

Znovu tedy nejde pouze o otázku, zda je Ježíš jedinečný. Mnohem základnější je: Jaký vztah Otce a Syna Jan předpokládá?

Text je proto v diskusi chápán jako součást širšího janovského vzorce.

13. Židům 1: skrze Syna byly stvořeny světy

Židům 1 argumentaci rozšiřuje. Říká se tam, že Bůh v těchto posledních dnech promluvil v Synu a že skrze něho byly stvořeny světy.

Tím vzniká časová obtíž pro tezi, že synovství začíná až Betlémem. Jestliže totiž Bůh stvořil svět skrze Syna, zdá se být výraz „Syn“ použit na toho, kdo se již účastnil stvořitelského jednání.

V diskusi jsou zvlášť zdůrazněny Židům 1,2–3 a 1,10–12. Argumentace zní:

- Otec jedná skrze Syna.
- Syn se účastní stvoření.
- Stvoření předchází vtělení.
- Syn tedy existuje před vtělením.

- Současně je odlišen od Otce.

> **OSOBNÍ PREEXISTENCE**
> Znovu tedy nejde pouze o preexistenci. Jde o osobní preexistenci.

14. Preexistence a věčné plození nejsou táž otázka

Jeden důležitý bod diskuse snadno zapadne. Partnerka v rozhovoru opakovaně vyjadřuje obtíže s naukou o věčném plození Syna. Odpověď zní: Tuto otázku je třeba nejprve odlišit od jiné.

> **DVĚ OTÁZKY**
> Nejprve se lze ptát: Existuje Syn osobně před svým vtělením? A teprve potom: Jak přesněji chápat věčný vztah Otce a Syna?

V diskusi se výslovně upozorňuje, že otázka věčného plození je samostatným tématem a nemá bránit tomu, aby se nejprve prověřily biblické výpovědi o Synově preexistenci.

> **POŘADÍ ZKOUMÁNÍ**
> Jasnější otázku nemáme činit závislou na obtížnější otázce.

I když někdo ještě nemá konečný postoj k věčnému plození, může přesto zkoumat, zda Jan 1, Jan 17 či Židům 1 učí osobní preexistenci Syna.

15. „Já a Otec jsme jedno“

Později vstupuje do diskuse Jan 10: „Já a Otec jsme jedno.“ Tento verš často používají obě strany. Rozhodující otázka opět zní: Co znamená „jedno“?

V diskusi se poukazuje na dvě jazyková pozorování.

„Jsme“

Sloveso je v množném čísle. Otec a Syn tedy nejsou jednoduše jediný osobní subjekt.

„Jedno“

„Jedno“ se nechápe jako „jedna osoba“. Výpověď tak spojuje dvě myšlenky:

- Skutečnou odlišnost.
- Skutečnou jednotu.

> **JEDNOTA BEZ ODDĚLENÝCH BOHŮ**
> Otec a Syn jsou rozlišitelní — nejsou však oddělenými bohy.

> **ČÁST V**
> Sláva, soud a předání v dějinách spásy. Jak může Kristus vlastnit a současně přijímat.

16. Synova sláva a Otcova sláva

Další velký tematický celek se týká Kristovy slávy. Jan 17 spojuje Synovu preexistující slávu s Otcem. Později se tato sláva spojuje s Kristovým vyvýšením po vzkříšení a nanebevstoupení.

V diskusi zaznívá otázka: Proč se říká, že Kristus přichází v Otcově slávě?

Odpověď spojuje několik myšlenek:

- Syn má Boží slávu.
- Vtělený Kristus je po svém vzkříšení oslaven.
- Jako Bohočlověk vstupuje do královské vlády.
- Jeho postavení po Boží pravici popisuje spoluvládu či vládu.

Tím se ukazuje důležité christologické napětí. Syn má jako Bůh božskou slávu. Jako vtělený Mesiáš současně v dějinách spásy přijímá vládu a vyvýšení.

> **Z JAKÉHO HLEDISKA?**
> To, že je mu něco „dáno“, proto samo o sobě nedokazuje, že by svou podstatou nemohl být Bohem. Vždy se musíme ptát: Z jakého hlediska se něco vypovídá?

17. Stejný princip vysvětluje i soud

Zde se uzavírá velký kruh diskuse. Na počátku stála otázka: Jak může Syn přijmout soud, je-li Bůh? Později se stejná struktura ukazuje u:

- Slávy.
- Moci.
- Královské vlády.
- Soudu.

Syn může vzhledem ke svému božství vlastnit to, co se mu vzhledem k jeho mesiášskému či lidskému postavení předává. Tím se objasňuje, proč je rozlišování přirozeností tak důležité.

Bez tohoto rozlišení vznikají zdánlivé rozpory:

- Ježíš ví všechno — a roste v moudrosti.
- Ježíš má veškerou moc — a přijímá veškerou moc.
- Ježíš je Bůh — a má Boha.
- Ježíš vládne — a přijímá vládu.
- Ježíš má slávu — a je oslavován.

Klasická christologie na tato napětí neodpovídá popřením jednoho z obou typů výpovědí. Ptá se naopak: Co se vypovídá o Kristu jako Bohu a co o Kristu jako člověku či Mesiáši?

> **ČÁST VI**
> Metodika, celkový argument a dělicí čára. Jak z mnoha jednotlivých textů vzniká soudržný teologický model.

18. Metodické jádro: nestavět jeden verš proti druhému

Významná metodická myšlenka diskuse zní: Biblická nauka nevzniká izolováním jednoho verše a podřízením všech ostatních výpovědí tomuto verši. Příslušné výpovědi je naopak třeba spojit.

V diskusi se k tomu přebírá myšlenka ze Žalmu 119:

> „Souhrn“ slova je pravda.

To neznamená, že obtížné verše smějí být harmonizovány vnucením cizího významu. Znamená to naopak: Každá teorie musí dokázat vysvětlit všechny příslušné údaje.

Nosná christologie musí současně vysvětlit:

- Existuje jen jeden Bůh.
- Otec je Bůh.
- Syn je popsán božsky.
- Otec a Syn jsou rozlišováni.
- Syn existuje před vtělením.
- Syn se stává člověkem.
- Ježíš má skutečnou lidskou přirozenost.
- Ježíš se modlí k Otci.
- Otec posílá Syna.
- Syn má a přijímá slávu.
- Otec předává Synovi soud.

NEJLEPŠÍ VYSVĚTLENÍ

Nejlepším vysvětlením není to, které zvlášť jednoduše vysvětlí jediný verš, nýbrž to, které dokáže souvisle vysvětlit celý soubor svědectví.

19. Kde přesně se modalismus a Trojice rozcházejí

Pozoruhodným výsledkem diskuse je, jak blízko k sobě oba postoje v některých bodech přicházejí. Partnerka v rozhovoru přijímá:

- Kristovo božství.
- Jeho skutečné lidství.
- Jeho preexistenci.
- Rozlišení Otce a Syna po vtělení.
- Odlišné perspektivy „já“.

Vlastní sporný bod se tím stále zpřesňuje.

Modalistický či neklasicky trojiční postoj

Zjednodušeně:

- Bůh je jedno osobní božské já.

- Tento Bůh se označuje jako Otec.
- Tento jediný Bůh se stává tělem.
- Vtělením vzniká vztah Syna.
- Proto je Ježíš vzhledem ke svému božství Otec, vzhledem ke své lidské existenci Syn.

Trojiční postoj

Naproti tomu:

- Bůh je jedna podstata.
- Otec a Syn jsou již věčně osobně odlišeni.
- Syn má tutéž božskou podstatu jako Otec.
- Tento věčný Syn se stává člověkem.
- Proto Syn není ani druhý Bůh, ani Otec.
- Vtělení nevytváří osobu Syna, nýbrž k jeho osobě přidává lidskou přirozenost.

> **ROZHODUJÍCÍ DĚLICÍ ČÁRA**
> Začíná osobní synovství vtělením — nebo se již preexistující božská osoba stává člověkem?

20. Proč se osobní preexistence stává klíčem

Zde leží pravděpodobně nejdůležitější vnitřní souvislost celé diskuse. Je-li dokázáno pouze „Ježíš existoval před Betlémem“, spor ještě není rozhodnut. Obě strany to totiž mohou přijmout.

Trojiční argumentace potřebuje silnější výpověď: Ten, který existoval před Betlémem, byl již osobně odlišen od Otce.

Právě proto jsou určité texty výrazně důležitější než pouhý verš o preexistenci. Zvlášť významné jsou výpovědi, v nichž se současně vyskytují:

- Preexistence.
- Osobní jazyk.
- Vztah k Otci.
- Božské vlastnosti či božská sláva.

Zde spočívají silné stránky:

- Jana 1,1–3.
- Jana 1,18.
- Jana 17,5.
- Jana 17,24.
- Židům 1.

> **SPOLEČNÝ VZOREC**
> Syn či Slovo existuje před stvořením nebo při stvoření, má vztah k Otci a současně má božskou identitu či vlastnosti.

21. Logická struktura trojičního argumentu

Z celé diskuse lze argument přibližně shrnout takto.

Premisa 1

Existuje jen jeden Bůh.

Premisa 2

Otec je určen jako Bůh.

Premisa 3

Syn je rovněž popsán vlastnostmi, činnostmi a slávou, které patří do božské oblasti.

Premisa 4

Otec je osobně rozlišitelný od Syna.

Premisa 5

Toto rozlišení existuje již před vtělením.

Závěr

Otec a Syn nemohou být ani dva na sobě nezávislí bohové, ani táž osoba. Je proto třeba rozlišovat jednotu božské podstaty a osobní odlišnost.

> **CHRISTOLOGICKÉ JÁDRO**
> Syn není Otec. Syn přesto není méně Bohem než Otec. Právě tyto dvě výpovědi společně tvoří jádro trojiční christologie.

22. Nejsilnější výzva pro modalismus

Modalismus může poměrně snadno vysvětlit, proč je Bůh jeden. Jeho větší výzva leží jinde: Jak vysvětluje trvalý vztahový jazyk mezi Otcem a Synem?

Texty se stávají zvlášť obtížnými, když se současně objevuje více znaků:

- „Já“ a „ty“.
- Vzájemný vztah.
- Láska.
- Společná sláva.
- Preexistence.
- Poslání.
- Předání.
- Společná vláda.

Čím silněji je tento jazyk chápán jako skutečný vztah, tím obtížnější je redukovat Otce a Syna na jediný osobní subjekt.

> **OPAKUJÍCÍ SE OTÁZKA**
> To vysvětluje, proč se diskuse opakovaně vrací k otázce: Je Syn jiné „já“ než Otec?

Je-li tato otázka zodpovězena kladně, je totiž již uznáno zásadní osobní rozlišení.

23. Nejsilnější výzva pro trojiční postoj

Naopak nesmí být podceněna ani výzva pro nauku o Trojici. Musí vysvětlit, jak lze Otce, Syna a Ducha svatého skutečně odlišit, aniž by tím byli předpokládáni tři bohové.

Odpověď „jedna podstata, tři osoby“ proto není pouhá formule. Je pokusem současně zachovat dvě skupiny biblických výpovědí.

Kdo chce nauku o Trojici kritizovat, musel by tedy ukázat, že buď:

- Osobní odlišnost ve skutečnosti není biblická.
- Synovo božství ve skutečnosti není biblické.
- Nebo se Boží jednota musí vysvětlit jinak.

Pouhé konstatování, že „tři a jeden“ jsou těžko srozumitelné, ještě nezasahuje vlastní tvrzení nauky. Nauka o Trojici totiž právě netvrdí, že Bůh je ze stejného hlediska tři a jeden.

24. Co činí diskusi zvlášť cennou

Zajímavé na tomto rozhovoru je, že rozdíl nezůstává jednoduše zakryt hesly. Pojmy jako Trojice, modalismus, synovství, preexistence a vtělení jsou stále více převáděny na své logické důsledky.

Tím se ukazuje, že vlastní střet nezávisí na jediném odborném teologickém pojmu. Závisí na velmi základních otázkách:

- Kdo mluví ke komu?
- Kdo miluje koho?
- Kdo posílá koho?
- Kdo komu něco dává?
- Kdo byl u koho?
- Kdo má jakou slávu?
- Odkdy tento vztah existuje?

Tyto otázky nutí každý postoj používat své pojmy přesně.

25. Celkový obraz

Nakonec lze mnoho jednotlivých témat převést na jedinou ústřední souvislost. Bible popisuje Ježíše Krista současně jako:

- Skutečně lidského.
- Preexistujícího.
- Božského.
- Odlišeného od Otce.
- Poslaného Otcem.
- Milovaného Otcem.

- Oslaveného u Otce.
- Účastnícího se stvoření.
- Příjemce božské vlády.
- Vykonavatele soudu.

Trojiční vysvětlení se snaží všechny tyto výpovědi spojit v jednom modelu:

> **CELKOVÉ VYSVĚTLENÍ**
> Věčný Syn, který má tutéž božskou podstatu jako Otec, a přesto je osobně odlišen od Otce, se stal skutečně člověkem.

Tím se stávají srozumitelnějšími také zdánlivá napětí:

- Může být Bůh a modlit se k Bohu.
- Může mít božskou slávu a být jako člověk oslaven.
- Může být Pán a přijímat od Otce vládu.
- Může být Soudce a mít od Otce předaný soud.
- Může být jedno s Otcem a přesto mu říkat „ty“.

Závěrečná myšlenka

Rozhodující otázka nakonec nezní, zda chceme obhajovat teologickou tradici. Rozhodující otázka zní: Které vysvětlení nejlépe odpovídá celému biblickému svědectví?

Právě Jan 1, Jan 17 a Židům 1 nás nutí ponechat vedle sebe více pravd současně:

- Syn je Bůh.
- Syn není Otec.
- Syn byl již před vtělením u Otce.
- Přesto existuje jen jeden Bůh.

Právě z tohoto napětí vzniká klasická nauka o Trojici: jako pokus neztratit žádnou ústřední biblickou výpověď, nikoli jako pokus Bibli zkomplikovat.

A. K dalšímu studiu

Pro otázky rozebírané ve videu jsou zvlášť důležité:

- Jan 1,1–3.
- Jan 1,14.
- Jan 1,18.
- Jan 5,22–23.
- Jan 10,30.
- Jan 17,5.
- Jan 17,24.
- Židům 1,2–3.
- Židům 1,10–12.
- 1. Petrův 1,17.

Diskuse proto nekončí úplnou shodou. Pozoruhodné však je, že se vlastní rozdíl na konci výrazně zpřesnil: jde méně o otázku, zda je Kristus preexistující a božský, nýbrž o to, zda byl preexistující Syn již před vtělením osobně odlišen od Otce. Právě tento bod rozhovor nakonec označuje za rozhodující zbývající dělicí čáru.

Podklad: přepis videodiskuse.